National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 01.06.1923, page 2

מבעד למסוה

(שעורים בחסתבלות)

ביום ראשון זה הופיעו פתאום במשרדי שני שמ־שים מטעם הרבנות הראשית, ד פ ק ו במטלם כשמשי בית־ד י ן ואמרו שניהם יחד בעל פה ובקול רם כמומר, בזו הלשון: כבוד הרב פורש בשלומו (כאן רמזו באצבעותיהם עלי) ושלח אותנו, כלומר את שנינו, (כאן רמזו באצבעותיהם על עצמם) ב י ח ו ד ל בקש מאת הרב ר' עזמות שיואיל לכבדהו היום בבקורו בחניכת בית־הרב ולהשתתף בהלולא־דרבנן !". שניהם כאחד כלו את דבריהם, דפקו במקלותיהם, הפכו את פניהם מול הדלת ושניהם כאחד נעלמו.

לשמע דבורים כאלה השלכתי את עטי מידי ורצתי מיד לביתי להתקדש ליום הגדול הזה. לבשתי את האיצטלא־דרבנן שלי, עשיתי את זקני שהוא ב"ה פחות מג' טפחים, סלסלתי קצת את פאותי הקצרות המופשלות תמיד לאחורי האזנים, כנהוג, הבשתי את הקאפליוש של קטיפה, הפלונית שלי שתחיה תהבה לי בכיסי האחר את המטפחת האדומה והגדולה ובכיסי השני את המסוה־דרבנן, בקצור תפשתי את מקל־הכסף בידי, יצאתי ברגלי חימנית ישר לבית־הרב..

* * *

כשנכנסתי אל החצר פנימה, דרך „השער לה' אשר צ ד י ק י ם יבואו בו", ראיתי לפני את כל מנהיגי הדת והחול שלנו, שהם בבחינת צדיקים גמורים ומלאכ־תם נעשית ב"ה ע"י אחרים שם על הר־הזיתים, בעמאן, במכה וביחוד בלונדון . . .

ראיתי לנגד עיני את כל ירושלם הקוטית ואת כל „כלי הקדש" שלנו, בקצור האורתו דוכסיה שלעילא ולעילא ובתוכם יהודים בפאות ויהודים בלי פאות וביחוד פאות בלי יהודים ..

פתאום עפו לפני שני „מלאכי־חבלה", תפשוני בשולי קפוטתי והובילוני „כחרוה את המלמד" ישר אל ה„מזרח" ושם הושיבונו במחילה להיות „שומר הנשים" אשר בחצר המלך כהני בשעתו, לחבדיל.

חבשתי את המסוה על פני והסתכלתי, כדרכי, בארבעה דברים: מה למעלה ומה למטה, מה לפנים ומה לאחור וזכרתי גירסא־דינקותא ממסכת „חגיגה": הכל חייבין בחגיגה זו, חוץ מזוגנפלרים, דר־חאן וקטן, ואפילו האנשים על הנשים למעלה ועזמות בעורת־נשים למטה. ואעפ"י שיש ב„חגיגת" משנה מפורשת ש„אין דורשין בשלשה", התירו חכמים ודרשו הפעם בשלשים ושלשה נואמים, כנראה, רק משום „דרוש וקבל שכר", כדי לקיים את המשנה האחרונה: „חומר בקודש" ופירש"י: עשה עזמות כמין חמר ל„כלי־קדש"..

על הדוכן למעלה ישבו ה„פני" בחברו־תא, קולוניל קוק וראבי לוק, זה יושב באדר־תו ובמזנבתו ואינו מושיט את ידו לאורחים אלא שולח מרחוק את ידו כדרך החיילים האנגלים, והמושל יושב ומזיע במגבעתו.. לימינו יושב חתן־הנשף בבבודו ובעצמו, הדור בלבושו ועטרת הירמולקה השחורה והנאה לראשו. זקנו הקצר והמחודד של נפוליון השלישי ושפמו הצהוב והעשוי, נראים על פניו כסגול או כקמיע־גדול צהב־אדום.. אחריהם יושבים בקרבותא הקונסול האמרי־קאי בלי זקן עם כבע והקונסול האיטלקי עם זקן ארוך ושחור כרב ממש, להבדיל ובלי כבע; מהאי־ניסא ישב האדמו"ר, נגד קדושים ומל"ו צדיקים, ומאידך גיסא הרב מסלוצק הנתן בסתר..

פתאום נשמע קול שירת „ברובים הבאים" מאת תלמידי הת"ת, שיר „לאדוי־נוי" — נוסח אשכנז, המקהלה גגנה את ההימנון האנגלי וכל הקהל עמד על הרגלים ומכו־באצבע צרדה לפני האורחים הגדולים: ה„רבי בלוית ה„רבנית" שתחי', הבן הבכור והשליש בלא כפתורים נוצצים, בלא לבוש רשמי ואפילו בלא התיכת זקן. אגב, כשנגנה התזמרת לפני כל האורחים הנכבדים והשונים בכניסתם, זכרתי את ה„זיגה" שהיו עושים ביפי ישמעאל בתוך חצר השראיה ומקבלים את הקונסולים בנגינת ההימנונים שלהם. כהופיע הרב יעקב המאיר, נגנו לכבודו הפעם איזה „חסדי'ל" לפני הרב קוק נגנה התזמרת שיר „מאוואל" שלמדו, כנראה, מהערבים בגן־העיר.. לפני הקונסול האמרי־קאי שרו „מה יפית", רק הקונסול האיטלקי זכה לנגון של „אדון עולם" הידוע מבתי־הכנסיות ור' עזמות למרש־האבל של שופין..

ה„רבי" ישב על כסא רם ונשא בין שני הרבנים הגדולים, אברהם מימינו ויעקב משמאלו והרגיש את עצמו ביניהם „אלריים", כמעט כמו אצל עבדאללאה ביום הכתרתו ב„מזרח". ואולם שם ראינו עצמאות ביכש גלעד וכאן — עצמות יבשות לעד בבבקעת יחזקאל הנביא .. „הרבנית" ישבה בעזרת־נשים על ידי בין הרבנית הקוטית והנדיבה ההררית.. על היציע למעלה ישבו קאקי חיורי ופרחי־הרבנים היו כברוזים שמשפילים ראשם ועיניהם מטייפין למעלה אל הגזרה עד לרגליהן ועד בכלל..

* * *

היו"ר פתח את החגיגה בעברית. הרב הזקן קרא בשם הועד הכללי את ה„מגילה" בלשון־הקודש, הריבירנד הכין, כנראה, את ה„ספיטש" האנגלי המצוין שלו עוד באמריקה וחקהל הייך בזרגון.. נאם גם ה„רבי" באנ־גלית, אחד מקרא וחצי תרגום בעברית, ונוסף לנו ב"ה עוד פרוש חדש על הצחרת בלפור, כנראה לכבוד יום 3 ליוני: בית־לאומי זהו, מבינים אתם, בית חרב !.. גם יהודים חדשים נחוצים, כנראה, בא"י אלא שהעליה תלויה לא במספר אלא ב א ו פ י שלהם.. זכורני, כי בא ג'מל פחה, להבדיל, בימי המלחמה לצפת עיה"ק ויצא הרב הזקן והנכבד ר' רפאל זצ"ל עם כל כת־דילוה בזנבותיהם ובכפתניהם לקראת המושל. תפף הגמל הגדול בידו על כתפו של הישיש ואמר: רק יהודים כאלה דרושים לנו בארץ !..

דבר גם חתן־הנשף וקרא בהתלהבות גדולה את הפסוק הידוע: „אני בסוף מערב ולבי במזרח" (אגב, פסוק זה אמר ה„רבי" שלנו בנאומו במזרח לפני עבדאללאה), ואולם כשהגיע בתרגומו האנגלי לפסוק זה, השפיל פתאום את קולו ואמר בלחש כמו: „מלך אביון" לפני תפלת „ונתנה תקף". כנראה, ראה לימינו פתאום את הקונסול שלו . . .

חבל מאד שלא יכלתי לזוז ממקומי ולהניח אף לרגע את משמרתי בתור שומר־הנשים ולומר בקול רם:

יהודי אחד היה בירושלם ושמו ר' דוד יגובר שהשקיע את הונו לפני כמה שנים ובנה את היסודות שעליהם הקימו עכשיו את בית הרב, ושמו לא נזכר כאן. היו עוד יהודים בשם ר' מנדיל ראנד, בריל הורנש־טיין, נייטון ויטנברג ועוד שבנו שכונות שלמות לעניים, סליחה לממונים תקיפים ולמשפחותיהם כמו בבתי־אונגרן, בירושלם. ואם אינני טועה, גמצא גם באנגליה יהודי אחד בשם ר' משה מונטיפיורי. כנראה שנקרא שמו משה, על שם השכונות ימין־משה, אהל־משה, מזכרת משה, זכרון־משה וסתם־משה בעירנו. כן, עיקר שכחתי: גם בפריז המהוללה נמצא, כמדומני, עד היום הזה, איזה יהודי או ברון רוטשילד שבנה את חצי א"י ועוד ידו נטויה ולא זכה לכבוד גדול שכזה !..

וידעתי, תלמידי החביבים, שתאמרו לי: „מי־שברך" זה שאנו עושים לנדיב האמרי־קאי, לא רק על מה שנדב אלא „בעבור שיתן" אי"ה בלשון עתיד, ויודע אני ג"כ את טענו־תיכם מאז כי ר' פושל זה — ירבו כמותו בישראל ! — נתן אולי יותר מהמנהיגים הציוניים שלנו בחו"ל ור' ניידיץ, למשל, שהשקיע את מליוניו בבית הרשת של סוכר בפריז וקנה בפרוטותיו את כל „הארץ" בת"א כדי להמתיק את דינו, — יוכיח !..

ואולם, העיקר מה שחפצתי להגיד לכם בזה הוא, שישנם בעלי גאוה שונים ורודפים אחר הכבוד, ומעט להם „כתר מלכות", הם מתאווים גם למתר־תורה (הרה"ג) ולכתר שם־טוב, כגון הנדיב הגדול בודאי זו אינה עולה יתרה, אדרבה יתאוו „ויתאוו, תאוות כאלו הן כן הכשרות, מן המותרות ומן המעולות שבהן: גם אבותינו במדבר התאוו תאוה ויאמרו: מי יאכילנו בשר ? והקב"ה נתן להם עד אשר יצא מאפם והיה להם לזרא — כמו שכתוב בפרשת השבוע „בהעלותך" — וע"כ קראו את א"י שלנו „קברות־התאוה" ומשם נסע העם הצרות ויהיו בהצרות של בית הרב..

אבל, דא עדא, שהם אומרים להשיג לא רק בשר אלא גם כבוד בחצי־חנם..

ואני ישבתי בפנתי כעל גחלים ואמרתי: לא זו הדרך ! מנהיגינו ועסקנינו אינם יודעים במחילה לעשות „ביזנס" ובאים האמריקנים ומוציאים מהם את סחורתם „בלאפ" !..

סחורה אחת ישנה בא"י שאין לערבים שליטה עליה ואין ה„רבי" יכול לעשות שום הגבלה, ואינה טעונה חלילה מכס לא במערב ולא ב„מזרח" וכבוד שמה, אלא, שלרגלי הבזבוז הנורא חנוהג אצלנו בזמן האחרון, ירדה הולאתה של הכבוד אצלנו, כמו המרק בגרמניה, ובאים הסוחרים רודפי־הכבוד, שקורין בלעז „פרופיטירים" וקונים אותה מאתנו בעד נזיד עדשים..

הייתי מציע לפני מר תשבי, לעורך פשוט „פריין קורנטים" מצוירים בבצלאל וקצתם גם אצל מלניק, ולקבע בהם קורסים מיוחדים בשביל הכבוד, ולתלותם בכל האגיות והבלונים, דהיינו:

1. הבטה בעין יפה על ה„רבי", כמו שהוא מביט על הבית־הלאומי, וזה מרחוק — 1000 דולרים בשיק קטן על בנק גדול. בעד חסמו של ה„רבי" מאתים פונט !

2. תקיעת־כף קטנה, כלומר „שייק־האנד" פשוט — 2000 דולר ונדבת הגונה על עזר־יולדות בירושלם.

3. תקיעת־כף גדולה ונענוע ארוך עם „הרבי", כמו בהגיגת בית־הרב, לא פחות ולא יותר מן 5000 דולר ואפשר גם בפונטים מצריים בלי הפסד על הקורס, וחוץ מזה גם נדבה הגונה על בתי החולים שלנו.

4. הרוצה בבנקט סתם לכבודו במלון אלנביי אינו חולה לשלם עשרת אלפים דינרים, טבין ותקילין למפרע, ואם הוא קצת „מזרחי" ורוצה דוקא במלון המרכזי, עליו להתפלל ב„חורבה" ולנדב נדבה הגונה כדי לתקן אבן החורבה בלי מרכאות .. ובזכות זה יעשו „קדוש" לכבודו על חשבונו.

5. ומי שיצרו תקף עליו והוא רוצה בחגיגה עם הרבי וכל הקהל הקדוש הזה, יתיר צרורה ויוציא במחילה עשרים וחמשה אלפים, השמעתם ? עם מפתחות עוד אלף מצלצלים. ואם אגב יחפץ לשתות עמו „לחיים" מכוסו של מונטיפיורי יזכר את חג יובלו של ר' מנחם אורבך להדפסת ספריו.. וגם יתחיב לבנות ועד העיר וועד הלאומי כדי שלא יתאונן מר דוד ילין.

6. ואם יזכה לקבל למחרת החגיגה ראיון אחד של שעה אחת על הר־הזיתים, עליו לבנות לא רק בית הרב של האשכנזים, אלא גם בית הרב של הספרדים, כי למה יאמרו הגויים, מ"מ המושל שלנו: איה נא ספרריכם ? כדי להגדיל את „השלום" בין שתי העדות ?.. ואגב יקבל עליו לכפות גג על בנין „בקור חולים הוספיטל" כדי שלא ועמד חלילה בגלוי ראש ויבנה גם בית לועד העיר ולועד הלאומי, כדי שלא יתאונן מר דוד ילין.

היא אשר אמרתי: הולגתה של הסהורה הזו — הכבוד — בא"י ירדה פלאים עם אנחנו עמה יחד.

שלחתי היום תכנית שלמה והרצאה ארוכה למר תשבי, ותקותי חזקה כי יקבל את הצעתי להגברת תוצרת הארץ ובנין הארץ.

זוהי הצעת מר „עזמות"..

* * *

זה עכשיו נשאלתי בתיליפון ע"י תלמידי בחיפה וביתר המקומות והנני מבחר להודיע כי אנו עשינו נדהה לא ליום השבת אלא ליום שני, כנהוג, צריך לומר לע"ע „מי שברך" בשבת זו גם למכה ולעמאן, אעפ"י ש„הבריה", כפי הנראה, נדהה אצל האנגלים לפנים ואצל ישמעאל —לאחור . . . המצב כמו שנאמר: כי לא לעולם „חוסן" ישועות.. ב"ה לא נשתנה כלום — כך אומר ה„רבי" — והא ראיה: מקדם היו במועצה הא"י עשרה אנשים ושלשה יהודים ועכשיו יש ב"ה שנים עשר איש וביניהם רק שני יהודים . . .

אנו הולכים ומתקדמים ב"ה בבית הלאומי שלנו !

* * *

בשעה שאני עומד ומכנים את שעורי זה לתחת המכבש, קראוני שוב אל התי־ליפון: „האללא ! האללא" ! תלמידי מה"ת מבשר לי כי שבעה כבשים נשחטו היום ו